
Fru Hammer

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Fru Hammer	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5

Fru Hammer

Kilde Indskrivning af Kaj Munks håndskrevne manuskript, som står i en sort kladdebog af mærket ”Quaderno” med rød farvning af sidekant og med frimærke på forsiden. KMF-nr. 17.05.01.

Indledning

Af alle udaterede skuespil, vi har fra Kaj Munks hånd, er dette udkast det sværeste at tidsbestemme, men det er formentlig fra sidst i 1930’erne eller måske i begyndelsen af 40’erne.

Udkastet er meget kort, og det er derfor heller ikke nemt at gætte sig til dets handlingsmæssige fortsættelse. Munk sætter i hvert fald en ramme for handlingen – en aften ved titiden i en dagligstue i en stor præstegård på landet – og påbegynder en dialog mellem en mor (Fru Hammer) og hendes datter (Rita), mens de tager sig en ”syndig” cigaret. Denne enkle situation minder om en morsom episode, som Hans Brix fortæller i *Hurtig svandt den lyse Sommer* (1946). Engang han var på besøg i præstegården i Vedersø i løbet af sommeren 1942, opdagede han, at Lise Munk ”undertiden smuttede ud i Spisekammeret for en lille Smøg”, men ”det var ganske vist imod Loven og den store Profet. [...] Hendes Svigermor, der nylig var død, havde misbilliget hende svarlig.” Og når Munk kom hjem fra rejse, angav hun ”synderinden” til sin adoptiv søn. Med dette in mente kan det meget godt tænkes, at skuespillet skulle handle om kvindens stilling i samfundet, ægteskabet og kvindens emancipation. Det kan i hvert fald henregnes til den samme kategori af stykker som *Ordet II — En Almanakhistorie* (1934-35), *Selvtægt* (1937) og *Den Kærlighed 2* (1942), selv om problematikken ikke er den samme. I disse skuespil har Munk peget på de kulturelle forskelle, der gjorde sig gældende i 30’ernes Danmark, og vist, hvordan den moderne bykultur kom i konflikt med de gamle traditioner.

Genremæssigt kan udkastet karakteriseres som en form for samtidsdrama. Replikkerne er realistisk mundrette og dialogen naturligt vekslende. Udkastet offentliggøres her for første gang.

Fru Hammer

1. Akt: I

Dagligstue i stor Præstegaard paa Landet. Ude fra Entreen hører vi, der tages Afsked: Tak for i Aften. Det var dejligt at være sammen med dig igen, Rita. Ja, i lige Maade, Else. Og hils din Mand. Saa kommer du og ser Børnene. Ja Tak, Else. Godnat, Fru Hammer og tak for den dejlige Aften. Selv Tak, lille Else. Kom nu godt hjem.

- (1) Fru Hammer og Rita: (*ind*)
- (2) Rita: Hvor er hun bleven fyldig, Mor.
- (3) Fru Hammer: Else er jo ogsaa fyldt 26.
- (4) Rita: Tak. Det er jeg virkelig ogsaa.
- (5) Fru: Og har faaet 2 Børn.
- (6) Rita: Du vil vel ikke bilde mig ind, at hvis jeg engang – – Kl. slaar 10. Det er vel Sengetid herude paa Landet.
- (7) Fru: Men dog lille Signe, som du har travlt i Aften.
- (8) Hansigne: Fruen maa virkelig saa meget undskylde.
- (9) Fru: Ja, det er godt. Fej nu Skaarene sammen. Det var heldigvis af det Stel, jeg endnu kan faa Mage til. Saa saa, det er da ikke noget at græde over. Bær det nu bare ud!
- (10) Hansigne: Jeg plejer da ikke at være saa klodset, synes jeg.
- (11) Fru: Nej, visst ikke, min Pige. Du havde bare saa travlt i Aften. Gaa nu du i din Seng og lad Opvasken staa til i Morgen og læg dig til at sove og tænk ikke mere over det.
- (12) Hansigne: Tak; Fruen. (*ud*)
- (13) Rita: Jeg tror ogsaa, jeg vil til Ro.
- (14) Fru: Allerede?
- (15) Rita: Jeg er lidt træt – ja, af Rejsen i Gaar altsaa. Togene gaar saa langsomt nu. Der er virkelig igen blevet langt herhjem fra København.
- (16) Fru: Jeg synes, vi skulde sidde og sludre lidt og se, om Far ikke kommer.
- (17) Rita: Far skal vel til Møde igen i Morgen. Undskyld, men jeg længes altsaa en lille bitte Smule efter at komme til Ro.
- (18) Fru: Saa muler¹ jeg. Vi har slet ikke været et eneste Øjeblik ene sammen siden du er kommet hjem.

¹muler: Ældre udtryk svarende til ”surmuler”. [ODS]

- (19) Rita: Jamen jeg bliver jo hjemme en hel Uge.
- (20) Fru: Du længes slet ikke efter at komme til Ro. Det er noget helt andet, du længes efter.
- (21) Rita: Er det?
- (22) Fru: Du længes efter en Cigaret.
- (23) Rita: Men Mor da!
- (24) Fru: Og den maa du faa Lov at ryge her.
- (25) Rita: *Jamen Mor da!*
- (26) Fru: Og jeg tager selv en med, hvis du byder.
- (27) Rita: Jamen Mor da!
- (28) Fru: Ja, der kan du se.
- (29) Rita: Jamen, hvad siger Far, hvis han kommer hjem.
- (30) Fru: Han bliver vred.
- (31) Rita: Ja, og hvad saa?
- (32) Fru: Det har du Ret i, min Pige. Hvad saa? Jeg tror, vi alt for tit har glemt at spørge: hvad saa. Vi har bare været bange for, at han skulde blive vred. Lad os saa se, hvad der sker.
- (33) Rita: Hør, jeg kender dig ikke, Mor. Hvad er det, der er sket med dig. Hvornaar er du begyndt at ryge? For jeg kan jo se, det ikke er første Gang.
- (34) Fru: Aah, det er vel en to – tre Maaneder siden, tænker jeg mig.
- (35) Rita: Men da? Hvorfor det?
- (36) Fru: Det kan jeg smænd godt fortælle dig, min Pige, naar du nu spørger mig. Det var, fordi jeg kom saadan til at længes efter dig.
- (37) Rita: Længes? Jamen kære Mor! Jeg har været hjemmefra i over 4 Aar nu. Og saa kommer du lige med – et til – nej, ved du nu hvad?
- (38) Fru: Aah, det er dejligt at høre dig le igen Rita, frisk fra Hjertet som i gamle Dage. Ved du, det var første Gang, du rigtig lo denne Gang
- (39) Rita: Første Gang og denne Gang og fjerde Gang til højre – nu render det rundt for mig med alle de Gange. Jeg ler som jeg altid har leet.
- (40) Fru: Saa er det mig, der har taget Fejl. – Men jeg kom altsaa til at længes efter dig, Rita. Jeg fik en Følelse af, jeg visst aldrig saa dig mer. Det var jo noget Hysteri. Jeg kunde ikke skrive til dig om det, og jeg kunde ikke tale til Far om det. Og saa – begyndte jeg at ryge.
- (41) Rita: Hvordan fandt du dog paa det? Og hvordan gaar det til, at Far ikke har opdaget det?
- (42) Fru: Far lugter knapt saa stramt² mer, som han gjorde engang. Men jeg længes efter, at han skal opdage det. Du ved, jeg kan ikke med at lyve, Rita. Ikke for nogen, og

²*stramt*: Betydningen må være, at hr. Hammers lugtesans ikke er så udviklet som før.

mindst for ham. Derfor synes jeg, vi skal sidde og ryge lige til han staar i Døren, saa er vi da to til at hjælpes ad med at tage Stødet.

(43) Rita: Ja, du er god, Mor. Det er visst det, man kalder Misbrug af Børn. At jeg skal anvendes til at dække dig